

Οσίου Θεοφάνους του εγκλείστου, από τη Ρωσία (1815-1894):

Η ΑΙΩΝΙΟΤΗΣ ΤΗΣ ΚΟΛΑΣΕΩΣ

Με την βοήθεια του Θεού κλονισμένη πίστη σας στην καθυσυχάσω την παραγμένη Ο ενδοιασμός σας είναι ο έξης: **βάσανα της κολάσεως να** Είναι αυτό αντίθετο στην Πριν από κάθε άλλο, ότι ο Θεός αποκάλυψε την Αν δεν το γνωρίζετε,

Λόγια της Αγ. Γραφής: «Και κόλασιν αιώνιον» (Ματθ. 25, 46). περιθώρια για καμιά άλλη καθαρά ότι η κόλασις είναι αιώνια.

ανθρώπους έλαβε ανθρώπινη σάρκα, υπέμεινε τα φρικτά πάθη, πέθανε, αναστήθηκε, αναλήφθηκε, κάθισε στα δεξιά του Πατρός, και από εκεί ενδιαφέρεται για την σωτηρία όλων και καθενός χωριστά. Εφ' όσον λοιπόν τα λέει Εκείνος πού τόσο υπέφερε για την σωτηρία μας και πού τίποτε δεν επιθύμησε περισσότερο απ' αυτή, πρέπει να είναι λόγια αληθινά. Μου φαίνεται ότι στο συμπέρασμα αυτό δεν χωρεί καμιά αμφιβολία.

Εμείς όμως με το φτωχό μας μυαλουδάκι τι πάθαμε; Παρασυρθήκαμε από την αμφιβολία. **Βάλαμε υποψίες για την γνησιότητα της Αγ. Γραφής και την πιστότητα της ερμηνείας της** λέγοντας: «Ή δεν είναι έτσι γραμμένο στους κώδικες ή δεν είναι σωστά ερμηνευμένο». Τόσο μας ικανοποίησε αυτή η εκδοχή, πού για χάρη της είμαστε έτοιμοι όλα να τα αναποδογυρίσουμε.

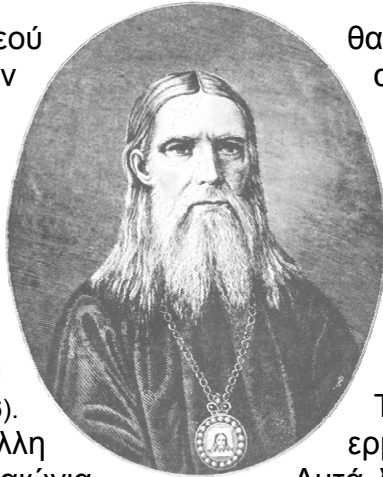
Έχουμε όμως τους παλαιούς κώδικες της Καινής Διαθήκης, πού γράφουν: «Και απελεύσονται ούτοι εις κόλασιν αιώνιον». Έχουμε επίσης μεταφράσεις της Καινής Διαθήκης. Όλες γράφουν: **«Οι αμαρτωλοί θα μεταβούν σε αιώνια κόλαση»**. Δεν υπάρχει λοιπόν καμιά αμφιβολία ότι ο Κύριος έτσι ακριβώς το είπε.

Οι αδιόρθωτοι άπιστοι προσπάθησαν, έπειτα από την πρώτη αποτυχία τους, να δώσουν **λανθασμένη ερμηνεία στην λέξη «αιώνιον»**. Είπαν ότι η λέξις αναφέρεται με σχετική έννοια. Σημαίνει δηλαδή μεγάλη διάρκεια, αλλ' όχι χωρίς τέλος. Ίσως τόσο μεγάλη πού θα φαίνεται σαν αιώνια, οπωσδήποτε όμως θα έχη κάποιο τέλος. Το σφάλμα της ερμηνείας αυτής αποδεικνύεται αμέσως από την επόμενη γραφική φράση: «εις ζωήν αιώνιον». Την αιώνια ζωή και οι πλέον ανίδεοι ερμηνευτές την εννοούν σαν ζωή χωρίς τέλος. Έτσι ακριβώς πρέπει να εννοούμε και την αιώνια κόλασι. Και οι δυο εκφράσεις αναφέρονται παράλληλα. Δέχονται λοιπόν τις ίδιες ερμηνείες. Ότι θα εννοηθή για την μια, ισχύει και για την άλλη. Εάν η ζωή είναι αιώνια, τότε και η κόλασις θα είναι αιώνια.

Βλέπετε λοιπόν ότι ο ίδιος ο Θεός αποκάλυψε ότι η κόλασις είναι αιώνια; Μα πώς να μην το βλέπετε; Εφ' όσον λοιπόν το βλέπετε, έτσι να πιστεύετε με όλη σας την καρδιά. Να μην αιχμαλωτίζεσθε από την ολιγοπιστία και να διώχνετε αμέσως κάθε αμφιβολία στα θέματα της πίστεως.

Αλλά ας επανέλθουμε στην αμφιβολία σας και ας ακούσουμε τα επιχειρήματα της: **«Πως συμβιβάζεται η αιωνιότης των βασάνων της κολάσεως με την αγαθότητα του Θεού και με την απεριόριστη ευσπλαχνία Του;** Είναι φρικτά τα βάσανα που αναφέρει το Ευαγγέλιο; Πυρ αιώνιο, σκώληξ ακοίμητος, σκότος εξώτερο, τριγμός οδόντων. Πως ο πανάγαθος Κύριος θα βλέπη αυτά τα βασανιστήρια; Ο Κύριος μας είπε να συγχωρούμε, ο ίδιος δεν θα συγχωρήση; Πάνω στον Σταυρό προσευχόταν για τους σταυρωτές Του, για τους φοβερώτερους δηλαδή εγκληματίες. Δεν θα μπορούσε να συγχωρήση τους λιγότερο αμαρτωλούς στην μέλλουσα ζωή;».

Τι έχουμε να πούμε σε όλα αυτά; Νομίζω τα έξης: Θα είχαν κάποια λογική βάσι εάν αγνοούσαμε την αγαθότητα και την ευσπλαχνία του Θεού ή εάν καθώριζαν την αιωνιότητα της κολάσεως άνθρωποι σκληροί και αδυσώπητοι. Όταν όμως είμαστε βέβαιοι ότι την

θα προσπαθήσω να στηρίξω την αιωνιότητα των βασάνων και να ψυχή σας.

«Πως είναι δυνατόν τα είναι αιώνια; Είναι αδύνατον. αγαθότητα του Θεού». αναρωτηθείτε αν γνωρίζετε αλήθεια αυτή.

διαβάστε τα εντελώς σαφή απελεύσονται ούτοι εις

Τα λόγια αυτά δεν αφήνουν ερμηνεία. Αναφέρουν πολύ

Αυτά λέει ο Κύριος πού για μας τους

αιωνιότητα αυτή καθώρισε ο πανάγαθος Θεός, μπορούμε εμείς, τα πλάσματα Του, να λέμε ότι εδώ έσφαλε, έκανε κάτι αντίθετο με την αγαθότητα Του. Ή, μήπως έπαυσε ποτέ να είναι αγαθός; Ασφαλώς όχι! Εφ' όσον λοιπόν δεν έπαυσε να είναι ποτέ αγαθός, άρα δεν θα πρέπει και ο καθορισμός της κολάσεως σαν αιωνίας, να προσκρούη στην αγαθότητα Του. Διότι ο Θεός ποτέ τίποτε δεν κάνει και τίποτε δε λείπει να είναι αντίθετο με κάποια ιδιότητά Του. Για την απλοϊκή παιδική πίστι η εξήγησις αυτή είναι εντελώς επαρκής. Και εγώ σ' αυτήν αναπαύομαι περισσότερο παρά σε οποιαδήποτε άλλη. Το ίδιο συνιστώ και σε σας.

Ο Κύριος πάνω στον Σταυρό προσευχήθηκε για τους σταυρωτές Του και η προσευχή Του έφερε αμέσως καρπούς: Ο ληστής μετανόησε, πίστεψε στον Θεό και εισήλθε πρώτος στον παράδεισο. Ο εκατόνταρχος (ομολόγησε τον Κύριο ως Υιό του Θεού και συναριθμήθηκε με τους μάρτυρες. Έτσι και όλοι όσοι αμάρτησαν ενώπιον του Θεού και με δάκρυα μετανόησαν, έλαβαν την άφεσι και δεν συνάντησαν κλειστή την πύλη του παραδείσου. Εάν όλοι οι αμαρτωλοί μετανοούσαν, όλοι θα πήγαιναν στον παράδεισο. Στην κόλασι θα υπήρχαν μόνο τα πονηρά πνεύματα, τα αποσκληρυμένα και αμετανόητα. Εσείς στηρίζεστε και ελπίζετε στην συγγνώμη της εύσπλαγχνίας του Θεού. Η συγγνώμη όμως δεν δίνεται χωρίς προϋποθέσεις. **Μετανοήστε και θα έχετε την συγγνώμη. Χωρίς όμως μετάνοια πώς θα συγχωρηθήτε;**

Ο εύσπλαγχνος Κύριος είναι έτοιμος όλους να τους συγχώρηση. Αρκεί να μετανοήσουν και να καταφύγουν σ' Αυτόν. Εάν και οι δαίμονες μετανοούσαν κι εκείνοι θ' απολάμβαναν την εύσπλαχνία του Θεού. Όμως έχουν σκληρυνθή και πεισματικά εναντιώνονται κατά του Θεού. Δεν υπάρχει λοιπόν γι' αυτούς έλεος. Το ίδιο ισχύει και για τους αμετανόητους ανθρώπους. Δεν είναι δυνατόν να συγχωρηθούν όσοι επιμένουν να στρέφονται εναντίον του Θεού. Ότι υπάρχουν πολλοί τέτοιοι, νομίζω ότι το γνωρίζετε. Το ότι φεύγουν αρκετοί απ' αυτούς για την άλλη ζωή σαν θεομάχοι, σαν εχθροί του Θεού και αυτό, υποθέτω ότι δεν μπορείτε να το αρνηθήτε. Τι τους περιμένει εκεί; Είναι φανερό! Όπως αυτοί δεν θέλησαν να γνωρίσουν τον Θεό, έτσι και ο Θεός δεν θα τους αναγνωρίση σαν παιδιά Του. Θα τους δίωξη μακριά Του: «Ουκ οίδα υμάς. Απέλθετε...» Και όταν μια τέτοια απόφασι βγή από τα χείλη του Θεού, ποιος μπορεί να την αλλάξει; Ιδού η αιώνια αποδοκιμασία. Η σφραγίδα του Άδη.

Προβάλλει τώρα ένα άλλο ερώτημα: **Μπορούμε να ελπίζουμε σε μια μετά θάνατον μετάνοια;**

Ω, εάν ποτέ ήταν δυνατόν αυτό! Τι ευκολία θα ήταν για μας τους αμαρτωλούς! Ο Κύριος είναι τόσο εύσπλαγχνος που και μετά θάνατον, εάν μετανοούσαμε, θα μας συγχωρούσε. Εδώ όμως βρίσκεται η συμφορά μας. Μια τέτοια ελπίδα μελλοντικής μετανοίας, δεν έχουμε που να την στηρίξουμε. Ο νόμος της πνευματικής ζωής ορίζει ότι θα σωθή όποιος φυτέψη απ' εδώ, ακόμη και κατά την τελευταία του πνοή, τους σπόρους της μετανοίας. Οι σπόροι αυτοί θα βλαστήσουν και θα καρποφορήσουν την αιώνια σωτηρία. Όποιος δεν σπεύση απ' εδώ να φυτέψη τους σπόρους της μετανοίας και μεταβή εκεί με πνεύμα αμετανόητο, εμμονής στην αμαρτία, τότε και εκεί θα μείνη μ' αυτό το πνεύμα και θα θερίση τον ανάλογο καρπό, την αιώνια αποδοκιμασία του Θεού.

Στην παραβολή του πλουσίου και του Λαζάρου, ο Αβραάμ σ' ένα σημείο απαντά στον πλούσιο: «Μεταξύ ημών και υμών χάσμα μέγα εστήρικται, όπως οι θέλοντες διαβήναι ένθεν προς υμάς μη δύνωνται, μηδέ οι εκείθεν προς ημάς διαπερώσιν» (Λουκ. 16, 26). Τέλειος λοιπόν διαχωρισμός! Στην άλλη ζωή καθένας πού βρίσκεται στα δεξιά είναι αδύνατον να μεταβή στ' αριστερά και καθένας πού βρίσκεται στ' αριστερά είναι αδύνατον να μεταβή στα δεξιά. Στην ίδια αυτή παραβολή αποκαλύπτεται και μια άλλη αλήθεια: Όσο κι αν μετανόηση κανείς μετά θάνατον δεν θα 'χη καμιά ωφέλεια. Εφαρμόζεται ο νόμος της δικαιοσύνης που ορίζει: **«Απόλαυσε τα ευχάριστα στη ζωή σου, τώρα υπόμεινε τα δυσάρεστα»**. Αλλοίμονο σε μας τους αμαρτωλούς. Ας βιαστούμε το συντομότερο να μετανοήσουμε εδώ και να συγχωρηθούμε. Αυτό θα 'χη αξία όχι μόνο στην γη, αλλά και στον ουρανό.

Μήπως τρέφετε την ελπίδα ότι ο πανάγαθος Θεός θα μπορούσε να συγχωρήση τους αμαρτωλούς και να τους οδήγηση στον παράδεισο; Παρακαλώ σκεφθήτε αν αυτό είναι δίκαιο κι αν τέτοια άτομα μπορούν να σταθούν μέσα στον παράδεισο. Η αμαρτία δεν

είναι κάτι το εξωτερικό, αλλά υπόθεσις εσωτερική. Όταν κάποιος αμαρτάνει, μολύνει και παραμορφώνει την εσωτερική του υπόσταση. Όταν λοιπόν συγχωρήσης έναν αμαρτωλό χωρίς προηγούμενη δική του μετάνοια και συντριβή, μπορεί εξωτερικά να φαίνεται συγχωρημένος, εσωτερικά όμως θα εξακολουθή να είναι μολυσμένος και παραμορφωμένος. Τέτοιος ακριβώς θα ήταν κι εκείνος τον οποίον ο Θεός θα συγχωρούσε με την παντοδύναμή Του εξουσία, χωρίς όμως να έχη προηγηθή η εσωτερική του κάθαρσις και μετάνοια. Φαντασθήτε για μια στιγμή ένας τέτοιος ακάθαρτος και σκοτεινός άνθρωπος να μπαίνει στον παράδεισο! Ένας μαύρος (στην ψυχή) μεταξύ των λευκών, θά 'ταν άραγε ταιριαστό;

Στις διάφορες οργανώσεις τα μέλη είναι άτομα με τις ίδιες πεποιθήσεις. Άτομα με διαφορετικές πεποιθήσεις αποφεύγουν να συμπεριληφθούν στην ίδια οργάνωσι. Κι αν ακόμη θελήσουν, δεν θα γίνουν δεκτοί. Το ίδιο συμβαίνει και με τον Παράδεισο, θα εισέλθουν μόνον οι καθαροί και οι μετανοημένοι, θ' αποκλεισθούν όλοι οι άλλοι, θα 'ναι τελείως αταίριαστη ή παρουσία τους εκεί.

Φαντασθήτε έναν αμαρτωλό να μπαίνει στον παράδεισο! Τι ανορθογραφία! Τι θα κάνη εκεί; Γι' αυτόν ο παράδεισος θα είναι κόλασις. Δεν θα έχη το κατάλληλο αισθητήριο για να γευθή την γλυκύτητά του. Όλα εκεί θα τον πιέζουν και θα τον στενοχωρούν. Δεν θα βρίςκη πουθενά ανάπαυση, γιατί όλα θα είναι αντίθετα με την εσωτερική του διάθεσι.

Προσκαλέστε σ' έναν κύκλο καλλιεργημένων πνευματικά ανθρώπων έναν αγράμματο. Θα νοιώθη ανάμεσά τους φοβερή δυσκολία. Το ίδιο θα νοιώθη και ένας αμαρτωλός πού με όλη την ακαθαρσία του θα εισέλθη στον παράδεισο.

Θα πήτε ίσως στο σημείο αυτό: Ας τον καθαρίσει κάποιος. Μήπως αυτό είναι ακατόρθωτο στην παντοδύναμη ευσπλαχνία του Θεού;

Θα σας απαντήσω: Εάν ήταν κατορθωτό, τότε και εδώ στην γη δεν θα υπήρχε ούτε ένας αμαρτωλός, θα έλεγε ο Θεός να γίνουν όλοι άγιοι και αυτόματα θα πραγματοποιούταν η διαταγή Του. Εδώ όμως είναι το πρόβλημα: Η κάθαρσις δεν μπορεί να συντελεσθή χωρίς την συμμετοχή της θελήσεως μας, η οποία εάν εδώ στην γη δεν υπάρχει, πολύ περισσότερο δεν θα ύπαρξη στην άλλη ζωή. Αρχή της καθάρσεως είναι η μετάνοια. Η μετάνοια όμως δεν έχει θέσι στην άλλη ζωή. Κι αν ακόμη είχε, δεν θα υπήρχε δυνατότης να ολοκληρωθή και να σφραγισθή με το μυστήριο της αφέσεως των αμαρτιών που μόνον εδώ, στην ζωή αυτή, επιτελείται.

Μετά την μετάνοια η κάθαρσις συνεχίζεται μέχρι τον θάνατο. Συνδυάζεται με ασκήσεις απονεκρώσεως των παθών, αγαθοεργίες, νηστείες, ελεημοσύνες και προσευχές. Όλα αυτά στην άλλη ζωή δεν είναι εφαρμόσιμα. Μάταια λοιπόν θα περιμένη κανείς εκεί την κάθαρσι.

Εφ' όσον λοιπόν έτσι συμβαίνει, οφείλετε, είτε το θέλετε είτε δεν το θέλετε, να συμφωνήσετε ότι αναπόφευκτα **μια κατηγορία ανθρώπων θα μείνη έξω από την πόρτα του παραδείσου.**

Υποθέτω ότι ακούγοντας την φράσι «θα μείνουν έξω από την πόρτα του παραδείσου», η ευσπλαχνική υπαρξίς σας θα σκεφθή: **«Η παραμονή έξω από την πόρτα του παραδείσου δεν είναι απαραίτητο να συνδυάζεται με τα φρικτά βασανιστήρια, το άσβεστο πυρ, τον ακοίμητο σκώληκα, τον τριγμό των οδόντων, το εξώτερο σκοτάδι.»**

Και όμως! Έξω από την πόρτα του παραδείσου βρίσκεται ο Άδης. Και ο Άδης, όσο κι αν θελήση κανείς ν' απαλύνει την έννοια της λέξεως, είναι τόπος βασάνου. Βέβαια οι μωρές παρθένες έμειναν έξω από την πόρτα του νυμφώνος και εξωτερικά δεν φάνηκε να δοκίμασαν καμιά τιμωρία. Όμως δεν πρέπει να κρίνουμε εξωτερικά, αλλά να συλλογισθούμε πόσο πόνεσαν και πικράθηκαν, όταν άκουσαν την φωνή του νυμφίου να τις διώχνη. Ασφαλώς θα υπάρχουν διαβαθμίσεις στην τιμωρία, όπως θα υπάρχουν διαβαθμίσεις στην μακαριότητα. Στον Άδη οι αμαρτωλοί θα υπομένουν τα βάσανα μέχρι το τελευταίο σημείο της αντοχής τους, πέρα από το όποιο θα διαλυόταν ή υπαρξίς τους. Όμως δεν θα διαλυθή, αλλά θα βασανίζεται χωρίς τέλος. Οι εκφράσεις **«σκώληξ ακοίμητος»**, **«πυρ άσβεστον»**, **«σκότος το εξώτερον»** φανερώνουν το έσχατο όριο των τιμωριών. Όπως προκειμένου για την μακαριότητα των δικαίων ο απόστολος Παύλος είπε ότι είναι ετοιμασμένα αγαθά πού οφθαλμός δεν είδε ποτέ, αυτί δεν άκουσε, και καρδιά δεν

επιθύμησε, έτσι δεν γνωρίζουμε ακριβώς ποιες θα είναι οι συγκεκριμένες σωματικές και ψυχικές τιμωρίες που περιμένουν τους αμαρτωλούς.

Ασφαλώς νοιώθουμε φόβο και φρίκη αναλογιζόμενοι τις τιμωρίες της κολάσεως. Αλλά ακριβώς γι' αυτό μας έχουν αποκαλυφθεί, για να φοβούνται και να σωφρονίζονται οι αμαρτωλοί. ο Θεός επειδή επιζητεί την μετάνοια και την σωτηρία κάθε πλάσματός Του, αποκάλυψε τι περιμένουν τον αμαρτωλό.

Γνώρισα κάποιον που συνήθιζε να λέη: «Τι σοφό πράγμα σκέφθηκε ο Κύριος: Τον θάνατο και τον Άδη. Εάν δεν υπήρχαν αυτά, θα κυλιόμουν στην αμαρτία. Όσο κι αν προσπάθησα να μη σκέπτομαι τον θάνατο και τον Άδη δεν τα κατάφερα, και η διαρκής θύμησής τους επηρεάζει αδιάκοπα την ζωή μου».

Εσείς έχετε συμπόνια. Άλλα μήπως ο Θεός δεν συμπονά; Νομίζετε ότι έτσι τυχαία θα πή τον τελευταίο του λόγο για τους αμαρτωλούς «απέλθετε απ' εμού»; Όχι! θα τον πη αφού δοκιμάσει όλα τα μέσα και τους τρόπους για να νικήση την αμετανοησία τους. Με πόσο ενδιαφέρον αγωνίζεται να σώση κάθε ψυχή! Και όταν όλα τα δοκιμάση και με τίποτε δεν μπορεί να την μεταβάλλη, τότε της λέει: «Κάνε όπως νομίζεις».

Βλέπουμε τους Ισραηλίτες. Πόσο δεν αγωνίσθηκε γι' αυτούς! Τελικά τους εγκατάλειψε, αφού προηγουμένως έκανε κάθε προσπάθεια για να τους σώση. Το ίδιο συμβαίνει και με κάθε αμετανόητο αμαρτωλό. Ο Θεός αποφασίζει την αποδοκιμασία και την εγκατάλειψή του, όταν πια τίποτε περισσότερο δεν μπορεί να κάνει μαζί του και τον βλέπει πωρωμένο στην αμαρτωλότητά του.

Ο άνθρωπος που ομοιώνεται με τον διάβολο, που αλλού ταιριάζει να βρεθή στην αιωνιότητα παρά μαζί του; Εσείς όλο σκέπτεσθε την αγαθότητα του Θεού και λησμονείτε την δικαιοσύνη του. Ο Κύριος όμως είναι και αγαθός και δίκαιος. Όταν λοιπόν η αγαθότης Του εξαντλεί όλα της τα μέσα, τότε ασφαλώς φθάνει η ώρα να ενεργήση και η δικαιοσύνη Του.

«Απάνθισμα Επιστολών»

Σελίδες 100 - 109.

Του αυτού οσίου: **Η μνημόνευση των αιρετικών**

«Με ρωτάτε, πώς να μνημονεύετε τους γονείς σας που πέθαναν αιρετικοί. Στην ατομική σας προσευχή να τους μνημονεύετε αναθέτοντας τους στο απέραντο έλεος του Θεού. **Στον ναό όμως μην τους μνημονεύετε.** Η Εκκλησία προσεύχεται για την σωτηρία των τέκνων της και την επιστροφή των πλανημένων. Είναι ο ζωντανός κρίκος όλων των πιστών (ζώντων και νεκρών), που αποτελούν ένα σώμα με κεφαλή τον Χριστό. **Οι άπιστοι (ζώντες και νεκροί) δεν συμμετέχουν σ' αυτό το σώμα.**

Όσοι πεθαίνουν αιρετικοί, μοιάζουν μ' όσους αυτοκτονούν. Η Εκκλησία δεν προσεύχεται γι' αυτούς, διότι πεθαίνουν με θανάσιμο αμάρτημα. Είναι πικρές για σας οι αλήθειες αυτές. Μπορείτε όμως να ελπίζετε στο απεριόριστο έλεος του Θεού και να το επικαλείσθε στις ατομικές σας προσευχές».

Σελ. 46 - 47

Όσιος Θεοφάνης ο Έγκλειστος

«Απάνθισμα Επιστολών»

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΠΑΡΑΚΛΗΤΟΥ, ΩΡΩΠΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ 2004

Επιλογή: ΛΜΔ

Και από το βιβλίο:

Ο ΓΕΡΟΝΤΑΣ ΕΥΜΕΝΙΟΣ ΣΑΡΙΔΑΚΗΣ (+1999), υπό Α. Χ. Σαριδάκη (σελ. 222) διαβάζουμε:

...Το Ίδρυμα είχε επισκεφθεί κάποτε και ο διεθνούς φήμης Φίλος-Προστάτης των Λεπρών, ο Γάλλος Ραούλ Φολλερώ, οπότε ο Γέροντας από αγάπη και απλότητα έκρινε καλό να τον μνημονεύσει βγάζοντάς του «μερίδα» στο Άγιο Δισκάριο, χωρίς να σκεφθεί ότι ως ρωμαιοκαθολικός είναι αιρετικός και δεν επιτρέπεται να μνημονευθεί εκκλησιαστικά. Και το κατάλαβε ο απλός Γέροντας, όταν έκπληκτος και έντρομος είδε καλυμμένο το σημείο της «μερίδας» εκείνης με ψιλοκομμένες μαύρες τρίχες, όπως εκμυστηρεύθηκε λέγοντας: **«Δεν επιτρέπεται...»!** (Έκδοση Ε', Αθήνα 2006).